

Alžběta Minářů

Václav Kliment Klicpera – Veselohra na mostě

Tato práce si klade za cíl rozbor hry Václava Klimenta Klicpery s názvem Veselohra na mostě. V úvodu práce stručně přiblížíme osobnost dramatika a předložíme pravděpodobný důvod jeho zájmu o žánr jednoaktových veseloher. Dále shrneme fabuli dané hry a popíšeme dramatikovu práci s ní. V závěru práce pak budou charakterizovány postavy tohoto dramatu a vymezena role vedlejšího textu v tomto díle.

Václav Kliment Klicpera je označován za jednoho ze zakladatelů českého divadla a za prvního tvůrce jeho repertoáru. Cítil potřebu repertoárové rozmanitosti a tak se věnoval všem dobovým dramatickým žánrům. Klicpera položil základy dramatické báčorky na něž navázal J. K. Tyl. Také se, bohužel bez větších úspěchů, pokoušel o vytvoření historické tragédie inspirované Shakespearem. Napsal celou řadu dramát z žánru loupežnických historií nebo činoher, ovšem největšího úspěchu se dočkaly jeho jednoaktové veselohry. Dramatik je, až na jednu výjimku, vytvořil v letech 1815- 1828, tedy v době prvopočátků českého divadla, v nichž byli vlastenečtí inscenátoři omezeni časově i technickými možnostmi. Klicpera znalý divadelního prostředí tak reflektuje požadavky a podmínky, jenž vznikající české divadlo má. Představení v národním jazyce byla omezena délkou dvou hodin a vinou nedostatku financí, také vznášela požadavky na jednoduchost výpravy a menší počet rolí.

Hra Veselohra na mostě byla napsána v roce 1826 v době dramatikova působení v Hradci Králové a vydána byla o dva roky později ve čtvrtém svazku Almanachu dramatických her, jehož šest dílů vyšlo v letech 1825 – 1830.

Velmi jednoduchý příběh vypráví o lidech z válkou sužovaného města, které je armádami rozděleno na dvě území ohraničené řekou. V době příměří se obyvatelé města vydávají přes most vyřídit si své záležitosti na druhém břehu. Takto se na opačnou stranu řeky vydá i Popelka, která si přeje najít svého údajně mrtvého bratra. A také chmelař, jenž bydlí v uzemí znepřátelené armády a most přešel, aby mohl přinést důležité vojenské informace do velitelského stanu armády spřátelené. Po neúspěšném hledání na bojišti se

Komentář [PCH1]: O té době již nelze hovořit jako „o prvopočátcích českého divadla“. Ty jsou spojeny s generací V. a I. Thámových, Prokopa Šedivého atd.

Komentář [PCH2]: odkud máte tento údaj?

Komentář [PCH3]: styl

Popelka vrací domů. Při vstupu na most se prokáže propustkou, na druhé straně mostu jí však voják odmítne pustit. Její propustka platila na cestu tam nikoliv zpátky, když jí to samé řekne i voják na druhém břehu, uvízne na mostě. V tu chvíli se objeví její známý Chmelař, který si také uvědomuje blízký konec příměří a přichází z druhé strany mostu, aby mohl projít na druhý břeh. Prokáže se propustkou a nabídne Popelce pomoc, ale ani on není na druhé straně vpuštěn. Mají tak čas si popovídat. V tuto dobu jsou již oba **hledání** svými partnery. Popelčin snoubenec se na břehu, jenž je obýván spřátelenou armádou objeví přesně v okamžiku, kdy dívka chmelař polibkem předvádí co vše se jí v táboře zneprátelené armády mohlo stát. Sykoš za použití propustky rozhořčeně vběhne na most, když mu snoubenka odmítne cokoliv vysvětlit, chce se vrátit zpět, ale i jemu je odmítnut vstup. Za okamžik se objeví i chmelařova manželka, která se vydala hledat svého muže. Také se prokáže propustkou a stejně i ona není z mostu puštěna zpět, když se dozví, že byl její muž přistižen jak líbá jinou. Na mostě tak propukne hádka, kterou přeruší příchod učitele. Snoubenec po něm chce sepsat zrušení svatby, žena žádost o rozvod. Učitel má však jiné starosti, už třetí den se trápí s hádankou, kterou mu položil jeden důstojník. Jeho vyprávění přeruší vystřely z děl. Mír byl právě ukončen a skupina na mostě je uvězněna uprostřed přestřelky. Ze strachu před smrtí se oba rozhádané páry usmíří a odpustí si. Boj skončí rychlým vítězstvím spřátelené armády. Na mostě se objeví vojsko vedené důstojníkem spřátelené armády, ten poděkuje muži za pomoc, dívka řekne, že její bratr je na živu a učitel objasní hádanku.

Klicpera pro tento příběh zvolil žánr veseloherní aktovky. Děj dramatu se odehrává na jedné neměnné scéně, jež je navíc soustředěna na malé ploše mostu. Dramatik prostor jeviště v úvodu své hry popisuje takto: „*Krajina na zad vrbinami a voľsemi zarostlá. Nadlouho přes divadlo žene se řeka s jekotem, kterážto však vpředu se zahýbá a vlevo zapadá. Tato řeka jesti mezník mezi bojujícími vojsky. Přes řeku běží široký dřevěný most. Vlevo u mostu stojí nepřátelská, vpravo přátelská stráž.*“¹ Klicpera si tak dobrovolně oklešťuje prostor na němž bude rozehrávat osudy svých hrdinů. Tento originální nápad se mu ovšem vyplácí. Protékající řeka dokresluje poetickou atmosféru a

¹ Klicpera V.K.: Výbor z díla, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1955, s.149

Komentář [PCH4]:
interpunkce a styl

naopak stálá přítomnost stráží a hrozba konce příměří napomáhá k dokreslení atmosféry dramatické.

Ovšem i přes stálé válečné napětí je Veselohra na mostě především hrou o lásce, vášni a žárlivosti. Válečný stav je pouze prostředníkem, jenž svedl hrdiny na místo dění: Popelka se vydala hledat svého údajně padlého bratra. Chmelař ve snaze ukončit válku šel podat informace spřátelené armádě. Obavy jejich partnerů, díky jimž se je vydali hledat, zapříčinila především hrozba končícího příměří. A konečně učitel se jen díky bitevní vřavě doposud nedozvěděl odpověď na pro něj neřešitelnou hádanku. Válečný stav, tentokrát reprezentovaný vojenskými strážemi, také zapříčinil skutečnost, že jsou všechny postavy nedobrovolně drženy na mostě.

Tento stísněný a uzavřený prostor autorovi vytváří půdu na níž může rozehrát milostnou zápletku jedné milenecké a jedné manželské dvojice. Žárlivý rybář spatří nevinný polibek dvojice uvězněné na mostě a jeho obava o život snoubenky se okamžitě změní ve vášnivou nevráživost. Zápletku dramatik ještě rozehrává příchodem chmelařovy manželky Evy, po němž se na mostě odehrává příběh komického milostného čtyřúhelníku.

Dramatické napětí se Klicperovi daří udržet jednoduchou stavbou dramatu, **jenž** je rozděleno do šesti výjevů. První výjev, stejně jako každý následující, začíná příchodem nové postavy na scénu. Tímto způsobem autor udržuje napětí a osvěžuje divákovu pozornost. V úvodu hry na scénu přichází Popelka a dramatik nám prozrazuje úvodní zápletku, tedy důvod proč se hlavním motivem této hry stane most. Výjev následující, a **sním** spojený příchodem chmelaře, tuto zápletku dále rozvine. V závěru obrazu je navíc utvořen prostor pro zápletku milostnou, která je plně rozvinuta ve výjevu následujícím. Žárlivý a temperamentní Sykoš přináší na scénu novou atmosféru. Milostná zápleтка vyvrcholí doplněním milostného čtyřúhelníku v podobě chmelařovy manželky Evy. Pro výjev následující zvolil Klicpera oživení v postavě popleteného učitele. Přestože milostná zápleтка zůstává stále ústředním motivem, **přináší učitel podpoření rysů satirických, jenž byly na scéně doposud zastoupeny** v podobě stráží. Tento pátý výjev vyvrcholí ukončením příměří a přestřelkou, během níž se oba páry usmíří. Závěrečný obraz přivádí na scénu důstojníka vítězné armády, který přináší rozuzlení všech zápletek. Učitel se

dozvídá odpověď na hádanku, Popelka o šťastném osudu svého bratra a navíc důstojník prozradí **důvod proč se** dívka a chmelař vydali na opačný břeh. Nic tak nebrání konečnému usmíření a šťastnému konci této hry.

Idylická atmosféra hry autorovy neumožňuje, aby jeho hrdinové byli v zásadě špatní. Jejich poklesky jsou zanedbatelné a provinění odpustitelná. Špatné vlastnosti postav v divákovi nezbuzují pohoršení, ale vyvolávají jeho úsměv. Jak již bylo **uvedeno každý** další výjev začíná příchodem nové hrdiny. Klicpera tedy úvodnímu vstupu jednotlivých postav na scénu věnuje velkou pozornost, takže je v zásadě možné podle úvodních replik stanovit jejich základní charakteristiku.

V úvodu hry se na scéně objeví Popelka a už v úvodních větách naznačuje svoji bojácnost a křehkost:

STRÁŽ NEPŘÁTELSKÁ. : „*Stůj!*“

POPELKA: (*přidevši levou stranou*) „*Jsem dívka a vracím se z bojiště.*“

(...)

POPELKA: (*jdouc přes most*) „*Ach jak jsem ráda, že jsem šťastně z pole nepřátelského vyvázla.*“

(...)

POPELKA: „*Ach, ušlechtilý vojáku, jsem bojácné děvče, hrozné strachy jsem přestála; pusť mě k domovu.*“²

Přesto je v jejich slovech poznat odhodlání a **odvaha s nimiž** se vydala hledat svého bratra a jenž se projeví v hádce s rybářem, při které dotčeně odmítá sdělit důvod své návštěvy nepřátelského tábora. Svým vstupem je také charakterizován chmelař jako rozverný a přátelský muž. Své vlastnosti naznačuje již pozdravem stráže: „*Budiž zdráv, krajan!*“³ i přivítáním s Popelkou: „*I hlehle! –Popelko! Cožpak ty tady děláš, můj*

---

² Klicpera V.K.: Výbor z díla, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1955, s. 149

³ tamtéž, s. 151

strakaputku? ⁴ Sykoš se na scéně objevuje v okamžiku, když spatří svoji snoubenku v oběti jiného muže. Na plno se tak může projevit jeho, již dříve avizovaná, vznětlivost.

RYBÁŘ: *(se najednou u přátelské stráže vyjeví)* „Sak na ryby, koš na raky. Tamhle stojí!“⁵

Podobně energicky jako rybář přichází na scénu chmelařova žena Eva. Pouze oni dva, samozřejmě s výjimkou důstojníka, vejdou na scénu a patří jim i úvodní replika nového výstupu. Stráž na jejich příchod zareaguje až se zpožděním.

EVA : *(se najednou u nepřátelské stráže vyjeví)* „Pro dobrý bůh! Tamhle ho vidím!

RYBÁŘ : „Kdo to přichází? (...)

STRÁŽ: „Zpátky!“⁶

Toto zjištění můžeme vnímat jako důkaz o jejich temperamentu. V následující výstupu je také hned v úvodu vymezen charakter učitele. Již v úvodu jej Klicpera představuje jako podivína, mumlající ho si něco latinsky a zmateně pobíhajícího po mostě s jediným zájmem dostat se do tábora dozvědět se odpověď na hádanku.

Zcela specifické postavení se mezi Klicperovými hrdiny dostalo postavě spřáteleného důstojníka. Ten na scénu přichází v pozici posla míru a důležitých informací, jakými je řešení hádanky či prozrazení pravého důvodu návštěvy opačného břehu. Jeho zásah do dramatu vyřeší všechny zápletky a připomíná rozuzlení po vzoru antických dramát.

Vedlejší text v tomto díle zaujímá zanedbatelnou roli. Klicpera jeho pomocí pouze stručně informuje o důležitém pohybu jednotlivých postav či o jejich základních pocitech. Významnou úlohu ovšem sehrávají autorské poznámky o podobě scény ve vymezení postavení stráže. Z vedlejšího textu vyplývá, že jsou autorem vnímány nikoliv jako postavy, ale jako součást dekorace.

---

⁴ tamtéž, s. 151

⁵ tamtéž, s. 154

⁶ tamtéž, s. 157

Dle mého názoru je hra Veselohra na mostě, stejně jako několik dalších Klicperových veseloher, stále ještě schopná oslovit současného diváka. Předností hry je bezesporu idylická atmosféra, jednoduchý příběh a charakterově čiré postavy.

LITERATURA:

Klicpera V. K.: Výbor z díla, Praha 1955

Černý František.: Kapitoly z dějin českého divadla, Praha 2000

Černý František: Kalendárium dějin českého divadla, Praha 1989

Císař Jan: Přehled dějin českého divadla, Praha 2006